
[2019-7, 9 i 11-RE](#)

CAUSA 2019-7, 9 i 11-RE

(*Sarmiento Fuertes i d'altres c/ Principat d'Andorra*)

Números de registre: 33-2019, 51-2019 i 53-2019. Recursos d'empara

Aute del 15 de març del 2019

BOPA núm. 29, del 27 de març del 2019

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 17 de gener del 2019, per la representació processal de la Sra. Isabel Camino Sarmiento Fuertes, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute de 16 de juliol del 2018, dictat pel Tribunal de Corts, i, contra la sentència del 19 de desembre del mateix any, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que declari la nul·litat de les resolucions objecte de recurs, i que es retrotregui la causa per tal que es dicti una altra resolució "*respectant els drets constitucionals que emparen aquesta defensa*";

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 22 de gener del 2019, per la representació processal del Sr. Josep Elfa Farré, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 16 de juliol del 2018, dictat pel Tribunal de Corts, i, contra la sentència del 19 de desembre del mateix any, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a un procés degut i a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats "*per no seguir les disposicions legals establertes als articles 100, 112, 113 i 176 del Codi de Procediment Penal, ampliant indegudament les prerrogatives del M.I. Tribunal de Corts més enllà del que disposa el vigent Codi de Procediment Penal*" i que declari la nul·litat de les resolucions objecte de recurs;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 23 de gener del 2019, per la representació processal de la Sra. Joana Reolid Castillo i dels Srs. Francisco Javier Filoso Fernández, Francesc Xavier Domingo Roige i Francesc Martínez Bort, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 16 de juliol del 2018, dictat pel Tribunal de Corts, i, contra la sentència del 19 de desembre del mateix any, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a un procés degut i a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal

Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que declari la nul·litat de les resolucions objecte de recurs i que retrotregui les actuacions al moment processal anterior a la vulneració. Així mateix, demana la suspensió dels efectes de l'acte impugnat;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist que el magistrat, Sr. Joan Manel Abril Campoy, ha plantejat la seva inhibició en aquesta causa, la qual ha estat acceptada pel Ple del Tribunal;

Considerant que, d'acord amb l'article 34.3 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, es podrà decidir en qualsevol moment de la tramitació acumular varis assumptes en un de sol per raó d'identitat o semblança d'objecte, el Tribunal Constitucional acorda acumular els recursos d'empara 2019-7-RE, 2019-9-RE i 2019-11-RE.

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Dominique Rousseau;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 16 de juliol del 2018, el Tribunal de Corts va dictar uns autes en què acordava, entre altres punts, ordenar la prohibició d'alienació i l'embargament de tots els béns immobles, valors mobiliaris i béns mobles que constessin en els registres administratius del Principat i dels que fossin titulars, respectivament, els recurrents anteriorment ressenyats.

En el cas de la Sra. Isabel Camino Sarmiento Fuertes també va acordar embargar la totalitat del crèdit reconegut davant la BPA en concepte d'indemnització per acomiadament injustificat, havers laborals pendents de pagament i costes judicials.

1.2. Cada un d'aquests recurrents va presentar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió davant la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, i, el 19 de desembre del 2018, aquesta Sala va desestimar aquests recursos d'apel·lació pel que feia a la decisió relativa a la prohibició d'alienació i decisió d'embargament.

1.3. Els recurrents anteriorment ressenyats van presentar els seus recursos d'empara respectius contra els autes del 16 de juliol del 2018, dictats pel Tribunal de Corts, i, contra les sentències del 19 de desembre del mateix any, dictades per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, que els afectaven, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució, en els seus vessants dels drets a un procés degut i a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació jurídica dels recurrents

- En primer lloc, els recurrents addueixen que les mesures cautelars adoptades pel Tribunal de Corts es fonamenten en l'escrit de qualificació del Ministeri Fiscal en què sol·licita la condemna dels recurrents a penes de presó per un presumpte delicte de blanqueig de diners en establiment bancari i de manera habitual, i al pagament d'una multa de 70.000.000,00 €.
- Els recurrents consideren sorprenent no només la decisió, sinó també el fet que aquesta s'adopti 1 any després de l'escrit de qualificació esmentat i mig any després de l'inici del judici oral.
- En segon lloc, pel que fa al contingut, els recurrents consideren que el Codi de procediment penal no faculta el Tribunal de Corts per acordar mesures cautelars de prohibició d'alienació i d'embargament, ja que aquestes mesures són pròpies del període d'instrucció.
- La Sala Penal efectua una interpretació teleològica del Codi esmentat i conclou que una vegada transmès el procediment al Tribunal de Corts, aquest assumeix les facultats del batlle instructor; ara bé, els recurrents objecten, d'una banda, que les normes penals s'han d'interpretar restrictivament respectant els principis de legalitat i de seguretat jurídica i, per consegüent, aquesta interpretació impossibilita l'adopció de mesures de caràcter patrimonial, i, d'altra banda, objecten que si el Tribunal de Corts actua com a instructor, no pot actuar posteriorment com a jutge del fons sense posar en dubte la seva imparcialitat objectiva.
- En tercer lloc, manifesten que, d'acord amb els articles 112 a 118 del Codi de procediment penal, la finalitat d'una mesura cautelar no respon a una eventual pena de multa, sinó únicament a la responsabilitat civil.
- Pel que fa a aquest darrer punt retreuen a la Sala Penal fonamentar-se en els articles 100, 112, 113 i 176 del Codi de procediment penal, els quals interpreta erròniament, ja sigui perquè es disposa expressament que les mesures establertes ho seran per respondre de la possible responsabilitat civil, ja sigui perquè l'article 176 esmentat s'aplica en període d'execució de sentència ferma, ampliant indegudament d'aquesta manera les competències del Tribunal de Corts i perjudicant la sentència que es dictarà.
- En el cas de la Sra. Isabel Camino Sarmiento Fuertes, afegeix que no ha estat tractada en termes d'igualtat en comparació amb les altres persones que es troben en la mateixa situació, pel fet que no s'ha embargat la indemnització laboral obtinguda per acomiadament improcedent per part de la BPA.
- Sense entrar en el detall de les peticions concretes de cada recurs, detallades en l'encapçalament, es demana que s'atorgui l'empara, que es declari la vulneració dels drets esmentats i que s'anul·lin les resolucions impugnades.

2.2. Argumentació de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia

- En relació amb la competència del Tribunal de Corts per adoptar mesures cautelars de prohibició i d'embargament, la Sala Penal considera que el principi d'interpretació estricta de la llei penal no imposa una interpretació literal de la llei i que quan el respecte escrupolós de la llei condueix a un resultat il·lògic o absurd, cal procedir a una interpretació teleològica recercant la *ratio legis*, és a dir, la voluntat declarada o presumpta del legislador.

- Reconeix que el Codi de procediment penal atorga aquesta competència al batlle instructor (articles 103 a 111) i que no inclou expressament la mateixa entre les competències del Tribunal de Corts (articles 123 i 124).

- No obstant això, considera que una vegada tramés el procediment al Tribunal de Corts, aquest assumeix les facultats del batlle instructor pel que fa a les mesures cautelars de caràcter real, així com les mesures de caràcter personal que afectin l'encausat.

- Conclou que una altra interpretació conduiria a una situació il·lògica pel fet de l'existència d'un buit jurídic entre l'acte de conclusió de sumari i la decisió sobre el fons, ja que no hi hauria cap òrgan habilitat durant aquest període per l'adopció, l'extinció o les eventuais modificacions de les mesures cautelars sobre les persones o sobre els patrimonis.

- La competència del Tribunal de Corts per adoptar mesures reals deriva de l'article 198.2 del Codi de procediment penal relatiu als efectes del recurs d'apel·lació de les decisions d'aquest Tribunal, atorgant la facultat al tribunal d'apel·lació per modificar en tot moment, les situacions relatives a la presó provisional o a les mesures d'assegurament real adoptades.

- Recorda que una mesura de caràcter real adoptada sigui pel batlle instructor, sigui pel Tribunal de Corts, és una mesura destinada a garantir l'execució d'una eventual condemna i no és constitutiva d'un prejudicament de la causa.

- Pel que fa a l'al·legació relativa a la facultat d'adoptar mesures cautelars de caràcter real per garantir el pagament d'una multa, la Sala Penal declara l'existència d'aquesta possibilitat i no únicament per garantir la responsabilitat civil.

- Fonamenta aquesta afirmació en els següents articles del Codi de procediment penal: 100 (potestat del batlle per disposar que el processat presti fiança per assegurar les responsabilitats procedents), 113 (la fiança també serveix per satisfer les despeses judicials causades) i 176 (ordre de pagament de les responsabilitats pecuniàries, en què en darrer lloc s'inclouen les multes), els quals interpreta en el sentit que una mesura cautelar de caràcter real també està destinada a garantir el pagament d'una multa eventual imposada per una decisió sobre el fons.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'ampara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem.

3.2. Quan un recurrent al·lega la vulneració del dret constitucional a obtenir una decisió fonamentada en Dret (article 10.1 de la Constitució), l'únic objecte del recurs d'ampara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd.

3.3. Quan entren en joc drets substancials, el control d'aquest Tribunal en el marc del recurs d'ampara consisteix a determinar si els recurrents han estat privats o no d'una protecció efectiva, és a dir, si han estat situats o no en una indefensió material (veg. per ex. el punt 3.3 de l'auto del 22 de desembre del 2017, recaigut en la causa 2017-33-RE o el punt 3.1 de la sentència del 19 de febrer del 2018, recaiguda en la causa 2017-53-RE).

3.4. En aquesta causa acumulada, la qüestió de constitucionalitat que el Tribunal ha de resoldre és la de saber si el Tribunal de Corts era competent per dictar, en el marc d'un procediment penal, unes mesures cautelars de prohibició d'alienació i d'embargament de tots els béns immobles, valors mobiliaris i béns mobles dels recurrents.

3.5. Cal recordar que, per definició, les mesures cautelars de naturalesa real, com les de naturalesa personal, no tenen per objecte ni per efecte qüestionar la presumpció d'innocència de les persones afectades per aquelles mesures.

3.6. Dels articles 100 a 117 del Codi de procediment penal se'n deriva que la competència per decidir sobre les mesures cautelars correspon al batlle instructor.

3.7. També es desprèn del paràgraf segon de l'article 198 d'aquest mateix Codi que el Tribunal de Corts, resolent en apel·lació, és competent per modificar aquestes mesures cautelars dictades pel batlle, tanmateix també és competent per adoptar les mesures cautelars convenients per tal que s'acompleixin les obligacions civils que puguin deduir-se i acordar provisions per a la víctima, d'acord amb l'article 118 del Codi de procediment penal.

3.8. Per consegüent, el Tribunal de Corts estava jurídicament autoritzat per reconèixer-se competent per decidir en relació amb les mesures cautelars de prohibició d'alienació i d'embargament.

3.9. Dels articles 100 a 118 del Codi de procediment penal se'n desprèn que les mesures cautelars tenen per objecte garantir el reconeixement d'una futura responsabilitat civil eventual.

3.10. Tanmateix, l'article 176 d'aquest mateix Codi estableix que els béns que han estat embargats poden servir per pagar les multes.

3.11. Per tant, atès que els recurrents podrien ser condemnats al pagament d'una multa de 70.000.000,00 €, cas de ser declarats culpables d'un delicte de blanqueig de diners, el Tribunal de Corts està jurídicament fonamentat per adoptar, en el marc d'un procediment penal seguit contra els recurrents, les mesures cautelars impugnades.

3.12. Per consegüent, no s'ha vulnerat el dret a la jurisdicció en els seus vessants del dret a un procés degut i del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret i aquests recursos d'empara han de ser inadmesos a tràmit.

Per tot això que s'ha exposat.

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

DECIDEIX:

1. Acordar l'acumulació dels recursos d'empara 2019-7-RE, 2019-9-RE i 2019-11-RE, presentats respectivament per la representació processal de la Sra. Isabel Camino Sarmiento Fuertes, per la representació processal del Sr. Josep Elfa Farré i per la representació processal de la Sra. Joana Reolid Castillo i dels Srs. Francisco Javier Filoso Fernández, Francesc Xavier Domingo Roige i

2. No admetre a tràmit la causa 2019-7, 9 i 11-RE contra els autes del 16 de juliol del 2018, dictats pel Tribunal de Corts, i, contra les sentències del 19 de desembre del mateix any, dictades per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.

3. Notificar aquest aute a les representacions processals respectives dels recurrents, al president del Tribunal de Corts, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

4. Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Acordat a Andorra la Vella, el 15 de març del 2019.

Dominique Rousseau
President

Josep-D. Guàrdia Canela
Vicepresident

Laurence Burgorgue-Larsen
Magistrada